

Gemeenteraad

Vergadering van 25 oktober 2022
Beleid en Uitvoering - Openbare ruimte

2022_RAAD_00042 Vaststellen Riolering en Water Programma 2023 - 2028

Portefeuillehouder

M. Smit

Andere betrokken portefeuillehouders

M. Scheringa

Samenvatting

In dit Riolerings en Water Programma 2023-2028 (hierna: RWP) geeft gemeente Steenwijkerland aan hoe ze invulling geeft aan de wettelijke gemeentelijke watertaken op het gebied van afvalwater, hemelwater en grondwater.

- Het afvalwater wordt (vrijwel volledig) ingezameld met riolering en getransporteerd naar een rioolwaterzuiveringsinrichting (RWZI) van het waterschap. De afvoer van afvalwater uit de directe leefomgeving is ter bescherming van de volksgezondheid en het milieu en mede bedoeld om stankoverlast tegen te gaan.
- Het hemelwater wordt van oudsher veelal ingezameld met het afvalwater. Het beleid is erop gericht hemelwater zoveel mogelijk te scheiden van afvalwater en te infiltreren of te lozen nabij de plek waar het valt, voor zover de lokale omstandigheden dit toelaten. Door de klimaatverandering komen extreme buien vaker voor. Om de bewoonbaarheid van de leefomgeving te verzorgen zijn er nieuwe of grotere opgaven vanuit klimaatadaptatie.
- Voor grondwater geldt een terughoudend beleid. Alleen bij structurele problemen wordt door de gemeente een afweging gemaakt om in te grijpen in de grondwaterstand.

De gemeente beschikt over een groot en fijnmazig systeem van riolering, rioolgemalen, kolken, wadi's, waterbergingen en dergelijke om de genoemde doelen te realiseren. In dit RWP wordt een beeld gegeven hoe het beheer van dit systeem wordt gedaan, wat er allemaal bij komt kijken, welke afstemming en samenwerking een rol speelt en welke kosten en formatie hiertoe benodigd is. Het RWP geeft een programmering voor de activiteiten in de planperiode. Het gaat naast het dagelijkse beheer en onderhoud om onderzoeksactiviteiten en om vernieuwing van objecten die het einde van de levensduur hebben bereikt. Het afstemmen van de vernieuwingsopgaven voor de riolering op andere opgaven zoals klimaatadaptatie, energietransitie, wegbeheer en stads- en dorpsvernieuwing vraagt blijvende aandacht in de gemeentelijke organisatie.

Het rioleringsbeheer in de gemeente Steenwijkerland gaat verder op de weg die afgelopen jaren is ingeslagen. De toestand van de riolering is overwegend goed. In de planperiode 2023 - 2028 ligt een accent op klimaatadaptatie, met name op het omgaan met extreme buien.

Het beheren en in stand houden van de riolering en aanverwante objecten kost geld. In dit RWP wordt inzicht gegeven in de bedragen die hiermee gemoeid zijn. Deze middelen worden in de vorm van de rioolheffing opgehaald bij onze inwoners en bedrijven. Het riooltarief voor 2023 bedraagt het tarief van 2022 vermeerderd met het inflatiepercentage van 0,8 %. Het gemiddelde tarief 2022 bedraagt 202 euro. De komende jaren streven we naar een gelijk blijvend tarief. We hebben hierbij geen rekening gehouden met de inflatiecorrectie.

Beschrijving

Inleiding

De riolering vormt een omvangrijk collectief systeem, hierbij zijn de rioolbuizen weliswaar het bekendste onderdeel van de riolering, maar er is meer. Er zijn rioolgemalen, kolken, goten, drainage, wadi's, sloten en bergingsvijvers. Dit vormt een samenhangend systeem voor de inzameling van afvalwater, het verwerken van hemelwater en het regelen van de grondwaterstand.

In het voorliggende Riolering en Water Programma (RWP) 2023-2028 wordt dit riolering- en watersysteem nader uitgewerkt.

Gewenst resultaat

In dit RWP wordt het beleid vastgesteld over het beheer en onderhoud van het riolerings- en watersysteem, wat er allemaal bij komt kijken, welke afstemming en samenwerking een rol speelt en welke kosten en formatie hiertoe benodigd is en wat resulteert in een tariefstelling rioolheffing.

Argumenten

1.1 Bescherming van de volksgezondheid

Met de vaststelling van dit RWP beschermen we de volksgezondheid doordat we contact met afvalwater voorkomen.

1.2 Bevorderen van de bewoonbaarheid van het stedelijk gebied

Met de vaststelling van dit RWP voorkomen we zo veel mogelijk water - en stankoverlast.

1.3 Beschermen van het milieu

Met de vaststelling van dit RWP gaan we verontreiniging van bodem en oppervlaktewater tegen doordat we riolering aanleggen, beheren en onderhouden.

1.4 Gemeenten hebben wettelijke taken op het gebied van waterbeheer

Met de vaststelling van dit plan maken we beleidskeuzes, die passen binnen de wettelijke kaders. Het gaat om afvalwater, hemelwater en grondwater. Hierbij heeft het RWP de volgende doelstellingen:

- Het beleid formuleren voor de wettelijke gemeentelijke watertaken op het gebied van afvalwater, hemelwater en grondwater.
- De samenhang tonen met andere beleidsterreinen. Daarbij wordt ook ingegaan op de relatie met de Omgevingsvisie en het Omgevingsplan.
- Verantwoording afleggen over het gevoerde beheer van het systeem.
- Laten zien welke programmering wordt aangehouden in de planperiode.
- Inzichtelijk maken welke kosten worden toegerekend aan de rioolheffing.
- Aangeven hoe schommelingen in de rioolheffing worden geëgaliseerd.
- Bespreken aan wie de rioolheffing wordt opgelegd en welk tariefsysteem geldt.
- Berekenen welke hoogte van de rioolheffing nodig is in de planperiode, inclusief een doorkijk naar een periode van 20 jaar.

1.5 Omgevingswet

Het RWP is opgesteld vanuit het gedachtengoed van de nieuwe Omgevingswet, maar past ook in de kaders van de (oude) Wet milieubeheer. Het haakt zoveel mogelijk aan bij de gemeentelijke Omgevingsvisie en is qua beleid gericht op doorvertaling in het Omgevingsplan.

1.6 Samenwerking

Bij het opstellen van dit RWP is samengewerkt met waterschap Drents Overijsselse Delta en met de 5 andere gemeenten uit het Fluvius werkgebied. Fluvius is een netwerk waarbinnen partijen samenwerken op het gebied van water en riolering en klimaatadaptatie. Deze samenwerking is dezelfde als destijds bij het Watertakenplan 2016-2021, die vervangen wordt door dit RWP.

1.7 Doorontwikkeling

Het rioleringsbeheer in gemeente Steenwijkerland gaat verder op de weg die afgelopen jaren is ingeslagen. De toestand van de riolering is overwegend goed. Enkele punten springen eruit:

- In de planperiode 2023-2028 ligt het accent op klimaatadaptatie, met name op het beter omgaan met extreme buien.
- De kosten voor renovatie of vervanging van de riolering hangen op lange termijn af van de mate van degradatie (kwalitatieve achteruitgang). Het inzicht op langere termijn (na 20 jaar) hierin is nu nog beperkt. In deze planperiode volgt een nadere verdieping.

1.8 Water- en vaarwegbeheer

Als uitgangspunt is gesteld dat het beheren en onderhouden van de vastgestelde vaarwegen in Steenwijkerland uitgevoerd moet worden om de waterrecreant toegang te blijven geven in onze waterrijke gemeente en dat het hierbij behorend water- en vaarwegbeheer in stand moet blijven. Hierbij wordt opgemerkt dat de vaarwegen die gelegen zijn in het landelijke gebied/natuurgebied en er geen zijdelingse relatie is met de hemelwaterzorgplicht, de bijbehorende onderhoudskosten ten laste worden gebracht van de Algemene Middelen (zie nadere toelichting 1.1 en 1.2)

Nadere toelichting

1.1 Stedelijk Waterbeheer

Gemeente Steenwijkerland is een waterrijke gemeente met een groot aantal watertaken. In dit kader onderscheiden we stedelijk waterbeheer en landelijk waterbeheer. In overleg met het waterschap zijn deze taken nader uitgewerkt. Met betrekking tot het Stedelijk Waterbeheer is een directe relatie te leggen met de wettelijke gemeentelijke watertaken rondom afval- hemel- en grondwater. Taken onder Stedelijk Waterbeheer zijn baggeren, maaien watergangen, slootonderhoud, onderhoud/vervanging oeverconstructies en bestrijding exoten in het stedelijk gebied daar waar de gemeente eigenaar en/of onderhoudsplichtige is. De hierbij behorende kosten worden geborgd vanuit de rioolheffing in het nieuwe Riool en Water Programma. Dit betekent dat het slootonderhoud in stedelijk gebied, welke nu gefinancierd wordt uit de Algemene Middelen (30.000 euro), ten laste wordt gebracht van de rioolheffing.

Uit het onlangs opgestelde Beheerplan Baggeren 2023-2037 is een actuele analyse gemaakt voor de gemeentelijke wateren in het landelijk en stedelijk gebied. Hieruit blijkt dat voor de komende planperiode (2023-2028) er jaarlijks totaal 475.000 euro benodigd is en wordt verdeeld over stedelijk gebied en landelijk gebied. Dit betekent dat voor het stedelijk gebied 235.000 euro benodigd is en voor het landelijk gebied 240.000 euro per jaar.

De kosten voor het baggeren van wateren in het landelijk gebied daar waar de gemeente eigenaar/onderhoudsplichtige is kunnen niet ten laste komen van de rioolheffing aangezien er hier geen relatie is met de wettelijke gemeentelijke watertaken en dienen derhalve gefinancierd te worden uit de Algemene Middelen.

1.2. Vaarwegbeheer

In 1998 hebben 3 partijen (provincie, waterschap en gemeente) afspraken gemaakt over het jaarlijks beheer en onderhoud van de vaarwegen in Steenwijkerland. In 2012 is de Provincie hier eenzijdig uitgestapt door haar financiële bijdrage aan het onderhoud aan de vaarwegen die het Waterschap beheert, te stoppen.

Na de fusie bij het Waterschap heeft het huidige Waterschap aangegeven ook te willen stoppen met zijn bijdrage aan het onderhoud aangezien zij juridisch geen basis zien om waterschap gelden in te zetten voor (recreatief) vaarwegbeheer. Steenwijkerland staat sinds 2021 er financieel alleen voor om de vaarwegen die zijn toegewezen aan het waterschap te onderhouden.

Wij hebben een analyse gemaakt van de kosten voor het vaarwegbeheer van de vaarwegen waterschap (97 km.). Het betreft hier het jaarlijks op orde houden van de vaarwegen (maaïen, verkeerstekens, aanlegsteigers etc.). Voor het vaarwegbeheer van de vaarwegen waterschap in het landelijk gebied, ramen wij een jaarlijks benodigd bedrag van 120.000 euro (was 90.000 euro). Deze kosten vaarwegbeheer kunnen niet ten laste worden gebracht voor de rioolheffing maar dienen te worden gefinancierd uit de Algemene Middelen.

1.3. Klimaatadaptatie (RUA & LUA)

Eind 2021 heeft de raad ter informatie de Regionale Adaptatie Strategie en de nog in concept Lokale Adaptatie Strategie Steenwijkerland ontvangen. De hierbij behorende uitvoeringsagenda's zijn verwerkt in het voorliggende RWP.

Het overgrote deel van de maatregelen uit de Regionale UitvoeringsAgenda en de Lokale UitvoeringsAgenda Klimaatadaptatie kunnen uit het nu voorliggende RWP worden bekostigd aangezien er een directe relatie is met de zorgplichten rondom afvalwater, hemelwater en grondwater. Denk hierbij aan maatregelen rondom wateroverlast, overstromingen en droogte. Specifieke maatregelen rondom hittestress kunnen niet uit het RWP worden bekostigd. Deze specifieke maatregelen worden

vooral nog bekostigd uit projecten (klimaatbestendige) inrichting openbare ruimte (budget water/wegen/groen/biodiversiteit).

Voor het realiseren van de klimaatdoelstellingen zoals benoemd in de Regionale Adaptatie Strategie (RAS) en de nu nog in concept Lokale Adaptatie Strategie en bijbehorende uitvoeringsagenda's wordt de inzet gevraagd van een klimaat coördinator voor vooralsnog 3 jaar (2023-2025) Door inzet van deze coördinator ook voor de netwerkorganisatie Fluvius (1 dag in de week) kunnen bijbehorende kosten ca. 20.000 euro, ten laste worden gebracht bij de Fluvius partners en de resterende 60.000 euro voor 50% ten laste te brengen van de rioolheffing en 50% uit de Algemene Middelen.

1.4 Energiekosten

Riolering vraagt om energie/elektriciteit. Denk hierbij aan pompen en gemalen. Afgelopen jaar zijn de prijzen voor elektriciteit sterk gestegen. In het voorliggende RWP is hier op geanticipeerd. De vraag is of dit voldoende is. Er is veel onzekerheid over het verloop van de elektriciteitsprijzen voor de komende jaren. Als gevolg van deze onzekerheden wordt voorgesteld bij de Najaarsnota 2022 hiervoor een eerste inschatting te maken en bij de eerstvolgende Perspectiefnota de structurele consequenties in beeld te brengen.

Duurzaamheid en social return

Bij de uitvoering van dit RWP wordt nadrukkelijk gezocht naar duurzame oplossingen en maatregelen rondom de gemeentelijke watertaken. Daarnaast wordt nader ingezoomd op energiebesparende maatregelen rondom de riolering/gemalen.

Financiële toelichting

Het beheren en in stand houden van de riolering en aanverwante objecten kost geld. In het financiële hoofdstuk van dit RWP wordt inzicht gegeven in de bedragen die hiermee gemoeid zijn. Deze middelen worden in de vorm van de rioolheffing opgehaald bij inwoners en bedrijven. Er wordt aangegeven op welke manier de lasten worden verdeeld over de generaties en op welke manier tariefschommelingen worden gedempt. Vervolgens wordt benoemd welk tariefsysteem wordt gehanteerd. De uitkomst van de berekeningen resulteert in de benodigde hoogte van de rioolheffing voor de planperiode. De vaststelling hiervan gebeurt jaarlijks door de gemeenteraad in de vorm van de verordening rioolheffing.

Het riooltarief voor 2023 bedraagt het tarief van 2022 vermeerderd met het inflatiepercentage van 0,8 %. Het gemiddelde tarief 2022 bedraagt 202 euro.

In de programmabegroting 2022-2025 hebben we toegezegd dat wanneer er meer zicht is op de bagger- en klimaatopgaven (en er een nieuw Riolerings- en Water Programma ligt), we deze (financiële) kaders hebben om de voorziening terug te brengen naar de vastgestelde norm van de Nota Reserves en Voorzieningen. Nu dit inzicht er is kunnen we streven naar een gelijkblijvend tarief (excl. inflatiecorrectie) mede door nu de voorziening riolering hiervoor in te zetten. Concreet betekent dit dat we de hoogte van de voorziening in 5 jaar tijd terugbrengen naar de afgesproken bovengrens. Verdere verhoging van de rioolheffing in deze planperiode is niet nodig omdat er tot op heden niet veel vervanging nodig is van verouderde riolering. Op langere termijn kan een vervangingsgolf niet worden uitgesloten. Het is daarom beter om enige buffer aan te houden in de spaarvoorziening. Nu verlagen van de rioolheffing, kan leiden tot extra verhoging over enkele jaren.

De definitieve vaststelling van de rioolheffing vindt plaats in de raadsvergadering van 8 november 2022.

Communicatie en participatie

Dit Riolerings- en Water Programma 2023 - 2028 is tot stand gekomen in nauw overleg met onze Fluvius partners (gemeenten en waterschap). Het uitvoeren van dit RWP gebeurt in samenwerking met direct belanghebbenden en waar nodig ook met waterschap en provincie. Het Waterschap heeft commentaar gegeven op het concept RWP en waar nodig is dit commentaar verwerkt in het nu voorliggende RWP.

Na vaststelling door de Raad zal het definitieve RWP 2023-2028 ter informatie worden verstuurd naar Waterschap en Provincie.

Uitvoering en planning

Het RWP geeft een programmering voor de activiteiten in de planperiode 2023-2028. Het gaat naast het dagelijkse beheer en onderhoud om onderzoeksactiviteiten en om vernieuwing van objecten die het einde van de levensduur hebben bereikt. Het afstemmen van de vernieuwingsopgaven voor de riolering op andere opgaven zoals klimaatadaptatie, energietransitie, wegbeheer en stads- en dorpsvernieuwing vraagt blijvende aandacht in de gemeentelijke organisatie.

Is het besluit openbaar?

Ja

Besluit

Het college legt het volgende voor aan de gemeenteraad:

1. Het Riolering en Water Programma 2023-2028 Steenwijkerland vast te stellen.
2. Vooruitlopend op de vaststelling van de Programmabegroting 2023 (raadsvergadering 8 november 2022) kennis te nemen van de voorgestelde ontwikkeling van de rioolheffing voor de planperiode 2023-2028.